

JOSEP MARIA ESPINÀS

Escriptor

“Quan escric, respiro millor”

ALBERT
OM

Expliqui'm l'última conversa que ha tingut amb la seva filla Olga.

Va ser ahir mateix. Ella es passa tres dies a Boscana, una escola-residència per a persones amb síndrome de Down, i quatre dies a casa. Anant a portar-la amb cotxe, quan pujàvem pel carrer Urgell i havíem d'agafar Ganduxer, em va dir: “Ara no t'equivoquis i continuïs per avinguda de Sarrià”. Ja ho veus, no és una conversa gaire intel·lectual, però la relació que tenim és perfecta.

Quants anys té l'Olga?

52. Abans les criatures amb síndrome de Down morien molt joves. Ara és la primera generació que arriba als 50, 60 o 70 anys. Això no s'havia vist mai. Poden tenir un creixement social més ple.

El preocupa que l'Olga li sobrevisqui?

Em preocuparia si es quedés absolutament sola. Sense germana, sense mare, sense res. I també si no pogués anar a aquest lloc, on té amigues, és la seva segona casa. Penso que tenir dues cases i dos mons és una sort.

Li va dedicar *El teu nom és Olga* el 1986, ara fa 25 anys. Vostè també ha publicat molts altres llibres autobiogràfics. Quan escrius la teva vida i la gent te la llegeix, és més fàcil fer aquesta vida?

És que jo no faig cap vida. Jo no m'he proposat mai res. Ni ser escriptor,

m'he proposat. Escriure forma part de la meua respiració. Si ara em diguessin que no puc escriure més, això sí que potser seria un problema.

Vol dir que escriu amb la mateixa facilitat amb què respira?

Vull dir que quan escric, respiro millor. De vegades tinc una angúnia, un problema d'arítmia mentre estic fent una altra cosa... Me'n vaig al despatx, agafo la màquina d'escriure i ja estic fora de qualsevol contingència.

Per tant, el consell del metge és: “Escrigui, Espinàs, escrigui”.

Naturalment. Això és el que diria un metge intel·ligent: fumi amb pipa, sigui feliç i no pari. Ara sortirà un llibre després de l'estiu, encara no ho sap ningú, que es dirà *Entre els lectors i jo*. És un recull de cartes que m'ha enviat la gent i de les meves respostes.

Els seus *Viatges a peu* s'han acabat?

Mira, he estat a punt de fer-ne un altre aquest estiu però és que tinc molta feina.

Però això abans era sagrat.

Mai ha sigut sagrat. Sempre era un acte de llibertat. Però entenc què vols dir, el feia cada any.

Ja no en farà cap més?

La temptació sempre hi serà, però cada vegada és més difícil. Potser un

Perfil L'Espinàs és un narrador extraordinari de la quotidianitat.

De converses caçades al vol. De petits detalls.

“Com més a poc a poc vagis tu, més es

manifesta tot el que tens al teu voltant”.

Escriure és la seva manera de viure. I als 84 anys pot dir amb orgull que no deu res a ningú.

Que és un home lliure.

Patricia Gabancho el clava: “És una catedral gòtica, austera per fora i rica per dins”

trajecte més curt, però llavors em faria por que no fos suficient la immersió i que no em pogués distanciar prou de l'Espinàs.

L'espanta el titular “L'Espinàs no farà més viatges a peu”?

No m'espanta. Però no seria jo si digués que no en faré cap més. Mai he programat res i menys ara.

Vostè sembla un home molt auster. Ho sóc. En la majoria de coses, penso que ho sóc. Cadascú s'ha de preguntar què necessita i què no necessita. Mira, en Pere Calders tenia una màquina de fotografiar molt bona i se la va canviar perquè a la botiga li van dir que hi havia una altra màquina que deia a quina hora feia la foto, quan ell s'havia passat 70 anys sense que el preocupés a quina hora feia la foto. Jo no caic en aquest consumisme. En canvi, he conegut els grans restaurants de París.

El caprici de l'Espinàs és el menjar, doncs?

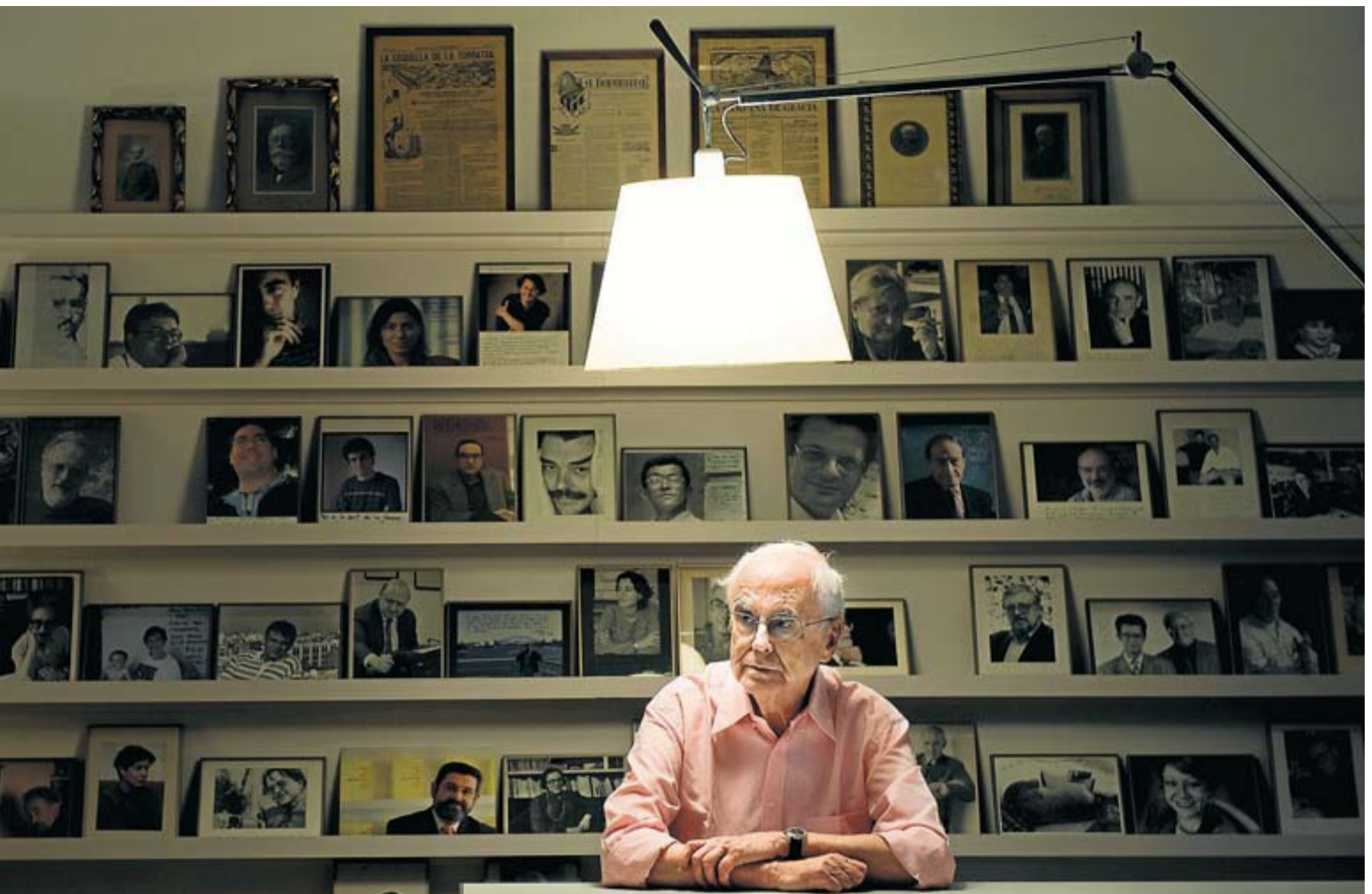
No, no és un caprici. És com escriure: m'agrada. Però puc estar-me un dia menjant-me un tros de crostó mal rosegat.

Quants anys fa que viu al pis del carrer Aragó?

57. Des que em vaig casar.

I els mobles són els mateixos?

FERRAN FORNÉ

No, he canviat el sofà. Jo no peso gaire, però a la llarga s'ensorra.

Mai ha sentit la necessitat de comprar-se una casa?

Sóc incapaç d'anar-me'n a viure en un poble, ni a la part alta de Barcelona en un pis de luxe. No ho faria. A mi no m'agrada residir. M'agrada viure. I a la meua Eixample Esquerra, que és un niu de vida. Sóc eixamplista.

Ha fet diners?

Els suficients per poder-te contestar que sí i no ser hipòcrita. He treballat sense parar molts i molts anys i ara, amb 84, ho continuo fent. El que no he tingut mai és ambició de fer diners. Tinc un cotxe modest, un Opel Astra, que fa 15 anys que funciona. Per què me l'hauria de canviar si no ho necessito? Potser la saviesa -i ho dic amb tota la modèstia- és no voler el que no necessites.

En 35 anys d'article diari no he vist mai que li faltés el respecte a ningú.

És que jo sóc més aviat moderat. M'agraden els matisos i mai he pretès donar lliçons a ningú. Explico coses que he vist. Sense cap voluntat de transcendència.

Per crear-se un personatge d'escriptor, li hauria anat bé no ser tan moderat?

I per què me l'havia de crear si ja era escriptor?

Perquè parlessin de vostè.

I per què han de parlar de mi? El que han de fer és comprar algun llibre meu, però parlar de mi...

Quan un té l'autoestima alta, no li calen els elogis dels altres?

Jo crec que els elogis sempre són interessants. T'ajuden. Passar pel món sense que ningú t'hagi dit una frase amable o t'hagi elogiat una cosa de la teua feina després d'haver publicat tants llibres i tants articles potser sí que és per considerar-se una mica desgraciat. Però els elogis sempre en una dosi discreta, que no et trastoquin. Jo sempre he tingut confiança en mi i crec que amb el temps he après a no ser immodestament modest.

I observar, oi? Sempre observar...

Això crec que s'hauria d'ensenyar a l'escola. La creativitat no ve del nores. Surt d'observar i de comparar.

S'ha arribat a sentir més observador que actor de la vida?

No, perquè observar és la meua manera d'actuar. Ja ni me n'adono que observo.

I en algun moment d'aquests 84 anys ha perdut els papers? Un cop de puny a sobre la taula, un instant de desesperació...

No. Desesperació és una paraula molt grossa, que em sembla que ni tan sols he escrit mai. Tampoc no he

Mort
"Només demano una cosa: sobretot no aplaudeixin el meu taüt"

tingut una ensorrada psíquica. Sé que dir això no m'afavoreix com a escriptor. L'extremisme i l'exotisme tenen un cert crèdit. Per això les meves entrevistes són tan poc punxegudes. Em limito a dir el que penso i no el que hauria de dir per impressionar. Si alguna cosa no he sabut fer és pensar en mi. Jo he viscut sense pensar en mi. Pensant en altres coses. I aplicant-hi una ironia molt anglesa. Els llatins de seguida anem a l'exabrupte.

Quin és el millor moment del dia per a vostè?

La nit. Me'n vaig a dormir a les dues, quarts de tres, escrivint o consultant el diccionari d'en Coromines. Llevar-me també és un altre bon moment. Un dia més que tens per endavant i això està bé. Viure és bonic. Si llavors tens un dinar que t'agrada, perfecte. Es tracta de disfrutar-lo i no de preguntar-te quants dinars et queden.

No és una pregunta inevitable?

No. Sé que el món s'acabarà per a mi, però això és una insignificància. A quants milions i milions i milions de persones se'ls ha acabat el món abans que a mi?

I la festa segueix...

I la festa segueix. Això sí, només demano una cosa: sobretot no aplaudeixin el meu taüt. Siguem una mica més seriosos. No es pot aplaudir un mort.

Li agradaria que la seva obra perdurés?

Vols que sigui molt sincer? M'és indiferent. No m'imagino disfrutant d'una posteritat que no puc veure. Em sap més greu que en el present no parlin d'un llibre que jo considero bo. El dia de demà que diguin el que vulguin. El 80% del que diran serà mentida. Tinc un llibre pensat, *Contrabiografia*, en què explicaria totes les coses que no he fet. Josep Pla li va dir al Vergés: "Tu creus que quan em mori continuaré sent llegit?" T'asseguro que a mi no em preocupa gens. Ja he fet prou llibres, ja he viscut prou. Per què he de pensar que he de ser alguna cosa en el futur? No he estat res en el passat, abans de néixer, per què he de ser alguna cosa en el futur? He tingut el privilegi de viure envoltat d'una gent que estimo o respecto, i que, en línies generals, m'estimen o em respecten. No puc demanar més.

Vostè, que també va treballar de publicista, segur que té l'eslògan de la seva vida.

Recordo que abans hi havia unes entrevistes a escriptors en què et demanaven: "Defínase en tres paraules". La gent deia coses com: "Yo conciencia viviente". La meua resposta va ser: "Ese de gafas". Quan feia milícies hi havia un tinent que em deia "ese de gafas". Aquest sóc jo.*